

MILE BOGOVIĆ

ZNAMENITE LIČNOSTI SENJSKOGA FILOZOFSKOG I TEOLOŠKOG UČILIŠTA 1806.-1940.

Mile Bogović
Sakralna baština
HR 53270 Senj

UDK:378(497.5)(091):929
Pregledni članak
Ur.: 1999-03-18

Autor najprije daje kratki prikaz djelovanja filozofskog i teološkog učilišta u Senju, a zatim izdvaja iz kruga profesora i studenata one za koje smatra da su dali doprinos hrvatskoj kulturi i znanosti.

Senjsko sjemenište djelovalo je uz kraće prekide od 1806. do 1940. U tom razdoblju dalo je ne samo mnogo vrijednih svećenika svojoj biskupiji nego i dosta kulturnih i prosvjetnih radnika svome narodu. Senjsko-modruški bogoslovi bili su Ante Starčević i Franjo Rački, koji će se poslije naći na suprotnim političkim pozicijama. Bogoslovi su radije gajili uspomenu na Starčevića nego na Račkoga. Začudo, u Spomenici Zbora duhovne mladeži senjske ne nalazimo spomena Eugenu Kvaterniku, Starčevićevu stranačkom kolegi, koji je 1871. digao bunu u Rakovici i ondje tragično završio. I on je, naime, bio senjski bogoslov u filozofskom liceju. U doba kada su struje nesklone hrvatskoj opciji intenzivno radile na tome da se Rijeka odvoji od Senja, ponavljalo se neprestano kako iz Senja dolaze hrvatski nacionalisti. Senj je, doista, uvijek disao hrvatski, pa i sjemenište koje je u njemu djelovalo.

Glavnina studenata senjskoga filozofskog i teološkog učilišta dolazila je iz senjske gimnazije. Zato su najveće teškoće za rad bile u vrijeme kada nije djelovala senjska gimnazija. Bez završene gimnazije nije bilo moguće upisati filozofiju i teologiju. Od 1816. do 1845. filozofski licej, koji je bio preduvjet za bogosloviju, bio je privatna ustanova, s profesorima bez honorara. Nakon što je

1849. produljena gimnazija sa šest na osam razreda, kada su zadnja dva razreda zamijenila prijašnji filozofski licej, popravio se status profesora i škole, ali su učenici tih dvaju razreda sve manje učili ono što ih je trebalo pripremiti za studij bogoslovija.

Biskup je Ožegović uvelike pomogao i senjskoj gimnaziji i bogoslovnom učilištu kada je 1857. osnovao konvikt u Senju. Gimnaziji je pomogao jer je omogućio talentiranim đacima sa sela da mogu pohađati gimnaziju, a bogoslovnom učilištu jer su se đaci u konviku, pod crkvenim nadzorom, mogli bolje usmjeravati prema bogosloviji. Dakako, to vrijedi za one koji su taj pravac izabrali. Kada ni to nije zadovoljavalo i kada se iz gimnazijских razreda premali broj javljaо za bogosloviju, biskup Vjenceslav Soić pokušao je 1874. obnoviti filozofski licej u sjemeništu. Nakon lošeg iskustva, već ga je na kraju akademske godine zatvorio. Filozofski licej u sjemeništu bio je obnovljen tek godine 1909. i trajao je do zatvaranja sjemeništa godine 1919. Tada je već bilo jasno da je gimnazija po svojim programima davala samo opće obrazovanje, a nipošto nije vršila ulogu onoga što je nekada imao filozofski licej: pripremiti đake za studij bogoslovije.

Prvi svjetski rat odrazilo se negativno na djelovanje sjemeništa jer su neki ušli u sjemeniše samo da izbjegnu vojsku, a nakon rata odveli su i druge koji su prije imali svećeničko zvanje. Biskup Marušić zato je 1919. zatvorio sjemenište i poslao svećeničke kandidate na druga učilišta, najviše u Zagreb. Neki su taj njegov potez smatrali nesmotrenim, a među takvima bio je i profesor Ivan Starčević. Čim je ovaj imenovan 1932. senjsko-modruškim biskupom, odlučio je otvoriti sjemenište i bogoslovno učilište u Senju. To mu je uspjelo već iduće godine. U želji da poboljša brojčano stanje pitomaca i svoga klera, primao je u sjemeniše kandidate s raznih strana, pri čemu se nije vodila ozbiljnija selekcija. Da je Starčević pozivio (umro 1934.), zacijelo bi to sjemenište postavio na čvršće noge. Njegov nasljednik Viktor Burić (1935.-1983.) nije odobravaо otvaranje sjemeništa u Senju, jer je mislio da za to nisu bile sazrele prilike. On će 1940. zatvoriti sjemenište s istom motivacijom kao i Marušić 1919., iako je tada bilo u njemu relativno velik broj studenata (37).

Teološko i filozofsko učilište u Senju bili su više od jedno stoljeće jedina visokoškolska ustanova u Zapadnoj Hrvatskoj. Ono je okupljalo oko sebe kvalificirani znanstveni kadar koji po svom značenju nadilazi Senj i senjsko-modrušku biskupiju. Isto su tako kroz tu ustanovu prošli mnogi koji će postati znameniti djelatnici na raznim znanstvenim i umjetničkim područjima u hrvatskoj kulturi. Ovdje su oni nabrojeni, s najpotrebnijim podacima o životu i djelu. Namjera nam je da istaknemo samo ono po čemu su ti ljudi vezani uz senjsko teološko i filozofsko učilište.

1. *Ferdinand Babić* (1827.-1894.), svećenik i književnik, rodio se u Ravnoj Gori, studirao teologiju u Senju od 1846. do 1850. Napisao dvije veće pjesničke tvorevine: *Spomenik gradu Bakru* i *Nikola Jurišić*. Pisao je pjesme, novele i pripovijetke. Godine 1991. tiskana mu je knjiga *Spomenik grada Bakra*, a 1995. prva knjiga *Sabranih djela*.¹

2. *Kajetan Bedini* (1833.-1896.), Riječanin, dugogodišnji rektor senjskog sjemeništa, a od 1890. do 1896. riječki župnik. U Senju je studirao filozofiju (1848.-1850.) i teologiju (1850.-1854.). Od 1857. do 1888. predavao je u Senju crkvenu povijest i kanonsko pravo, a uz to je od 1871. do 1891. bio rektor sjemeništa i prodirektor teološkog učilišta. Restaurirao je crkvu sv. Franje u Senju. U Rijeci se pokazao kao strastveni zatirač glagoljice.²

3. *Josip Benac* (1893.-1961.), svećenik i pjesnik. Rodio se u Mrkoljju. U senjskom sjemeništu studirao je filozofiju (1911.-1912.) i teologiju (1913.-1917.). Pjesme je objavljivao u raznim vjerskim časopisima.³

4. *Zvonko Benzia* (1913.-1937.), svećenik. Rodio se u Starigradu. Bogosloviju je počeo u Senju (1933.-1936.), a nastavio u Rimu. Umro je na glasu svetosti. Njegov životopis napisao je Hijacint Bošković (J. Zumbulov) pod naslovom *Svećenička žrtva* (Zagreb, 1937.).

5. *Fran Binički* (1875.-1945.), povjesničar, pjesnik, filozof, prevodilac. Rodio se u Mušaluku kraj Ličkog Osika. Teologiju je studirao u Senju od 1896. do 1900. Studij je nastavio u Innsbrucku. Na teološkom učilištu u Senju predavao je povijest Crkve i kanonsko pravo, a neko vrijeme i staroslavenski (starohrvatski). Jedan je od bližih suradnika Antuna Mahnića u vodstvu i organizaciji Hrvatskog katoličkog pokreta. Bio je plodan pisac u raznim strukama. Spisateljskim radom nastavio je i nakon što je premješten na župu (Široka Kula i Lički Osik). U politici je bio vatreni pravaš, što ga je stajalo i zatvora između dva rata. Pisao je mnogo, i literatura je o njemu velika.⁴

6. *Ivan Blažević* (1895.-1979.), rodio se u Trebinju od oca iz Krmpota (Staro Selo). Teologiju je studirao u Innsbrucku, gdje je i doktorirao. Za svećenika je zaređen godine 1918. Od 1920. bio je prefekt u Ožegovićianumu i kateheta u senjskoj gimnaziji. Biskup Starčević postavio ga je 1933. za rektora novootvorenog sjemeništa. Na toj službi ostao će do zatvaranja sjemeništa

¹ F. BABIĆ, 1995. Najviše je zaslужan za objavljanje njegovih djela Milan Nosić, koji je pripremio za tisk ovu knjigu kao i *Spomenik grada Bakra*. Usp. *Hrvatski biografski leksikon* (dalja: *HBL*), I, 288.

² *HBL*, I, 585.

³ *HBL*, I, 629.

⁴ Usp. N. BIĆANIĆ, 1995; isti je napisao njegov životopis i u *Senjskom zborniku*, 22, 1995, 327-334.

1940. U isto vrijeme predavao je Sv. pismo i pedagogiku. Nakon rata otišao je u inozemstvo. U Mercedesu (Argentina) predavao je Sv. pismo na sjemenišnoj bogosloviji. Objavio je više knjiga teološkog sadržaja, a 1936. u Senju je utemeljio zakladu "Fides" u kojoj je objavljeno 7 knjiga (prijevoda), od kojih je neke sam preveo.

7. *Hijacint Bošković* (1900.-1947.), dominikanac, filozofski i teološki pisac. Rodio se u Selcu na Braču. Na senjskoj bogosloviji predavao je od 1934. do 1939. dogmatiku, filozofiju i ascetiku. Neko vrijeme bio je i duhovnik u sjemeništu. Napisao je životopis Zvonka Benzije (*Svećenička žrtva*) pod pseudonimom Jacint Zumbulov.⁵

8. *Josip Burić* (1910.-1997.), svećenik i crkveni povjesničar, rodio se u Kraljevcima. Na bogosloviji u Senju predavao je od 1935. do 1940. dogmatiku, crkvenu povijest i apologetiku. Bio je tajnik biskupa Burića i voditelj biskupskog arhiva. Dosta je građe ispisao iz tog arhiva, a svoje ispise ostavio Vatikanskoj biblioteci. U ovom je stoljeću najbolji naš poznavatelj vatikanskih arhiva, ali su mu mnogi radovi ostali neobjavljeni i nedovršeni.⁶

9. *Viktor Burić* (1897.-1983.), biskup senjsko-modruški i prvi riječko-senjski nadbiskup. Rodio se u Kraljevcima. U Senju je studirao filozofiju (1914./1915.) i dio teologije (1915.-1917.). Zatim je studij nastavio u Innsbrucku i Zagrebu. Od 1933. do 1935. predavao je u Senju filozofiju i crkvenu povijest. Smatrao je da u Senju ne postoje uvjeti za rad bogoslovije pa je 1940. zatvorio sjemenište.⁷

10. *Franjo Domínez* (1856.-1924.), istaknuti pastoralni djelatnik. Rodio se u Senju, gdje je studirao teologiju od 1879. do 1882., kada je zaređen za svećenika. Gdje je god kao svećenik služio, ostavio je dojam zauzeta i sveta svećenika.⁸

11. *Ivan Fiamin* (1833.-1890.), hrvatski književnik i riječki župnik. Rodio se u Voloskom. Na bogosloviji u Senju predavao je od 1857. do 1862. katehetiku, metodiku i pedagogiku. Kao riječki župnik branio je prava hrvatskog naroda i zauzimao se za očuvanje staroslavenske službe Božje.⁹

12. *Josip Frančišković* (1874.-1958.), crkveni povjesničar, rodio se u Praputnjaku. Bogoslovje je studirao u Senju od 1893. do 1898. Nakon studija

⁵ Bošković je vrlo plodan pisac. Njegova bibliografija je dosta opširna pa je ne navodimo ovdje. Usp. *HBL*, II, 190-191.

⁶ Njegov životopis objavljen je u *Croatica christiana periodica*, 40, 1997, 190-194. i u *Senjskom zborniku*, 24, 1997, 289-291.

⁷ Njegov životopis objavljen je u *Senjskom zborniku*, 24, 1997, 283-288.

⁸ Životopis u *Službenom vjesniku biskupije senjsko-modruške*, 1928/2, 72-74.

⁹ I. LUKEŽIĆ, 1996.

u inozemstvu vraća se opet u Senj, gdje je od 1910. do 1919. predavao moralnu teologiju, pastoral i sociologiju. Njegovi povijesni radovi najviše se odnose na senjsku crkvenu povijest (katedrala i Sv. Franjo).¹⁰

13. *Nikola Gršković* (1863.-1949.), istaknuti iseljenik, novinar i političar. Rodio se u Vrbniku. Bogosloviju je studirao u Senju od 1883. do 1887. Bio je vrlo aktivran među hrvatskim iseljenicima u SAD.

14. *Josip Gržanić* (1845.-1907.), rodio se u Senju. Studirao je u Senju bogosloviju ak. god. 1866./67. Nakon prve godine odlazi u Zagreb, gdje je upisao pravo. Poznati pravaški zastupnik (u Sabornici udario bana Khuena Hédérwaryja). Umro u Gospiću.¹¹

15. *Augustin Juretić* (1890.-1954.), svećenik, novinar i političar, rodio se u Jelenju. U Senju je studirao filozofiju i teologiju (1909.-1914.). Studij je nastavio u inozemstvu. Između dva rata nazočan je na mnogim poljima vjerskog i političkog života, pisao po novinama i časopisima, bio i sam urednik. Nakon rata nastavlja djelovati u inozemstvu. Umro je u Friburgu u Švicarskoj. Dio njegova bogatog arhiva čuva se u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu.¹²

16. *Dragutin Kniewald* (1889.-1979.), povjesničar umjetnosti i teološki pisac, rodio se u Zagrebu, ali je bio svećenik senjsko-modruške biskupije. Na senjskoj bogosloviji predavao je od 1916. do 1919. moralku i pastoralku. Poslije je bio profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Prvi je u nas organizirao orlovsку mlađež. Organizirao je 1934. prijenos Baščanske ploče iz Jurandvora u Zagreb.¹³

17. *Ivan Košćak* (1851.-1915.), svećenik i teološki pisac. Rodio se u mjestu Bela (Podbela) kraj Varaždina. Došavši u senjsko-modrušku biskupiju služio je od 1873. do 1882. kao profesor filozofije, moralke i pastoralke. Zamoljen od nadbiskupa Štadlera, prešao je u sarajevsku nadbiskupiju. Neko vrijeme bio je i urednik *Vrhbosne*.¹⁴

18. *Silvestar Kranjčević* (1865.-1908.), hrvatski pjesnik (književno ime: Silvije Strahimir Kranjčević). Kao svećenički kandidat senjsko-modruške biskupije bio je primljen u rimski papinski zavod Germanicum u listopadu

¹⁰ Usp. *HBL*, IV.

¹¹ Usp. M. KOLAR, 1995, 267-292. Gržanić je rođen 19. ožujka 1845., a ne kako piše u spomenutom članku.

¹² Iz razumljivih razloga, za vrijeme komunizma nije se o Juretiću moglo pisati. Skicu za životopis dao je Irvin Lukežić, *Grobnički leksikon*, Rijeka, 1994, 103-104.

¹³ Kratak životopis prigodom smrti v. u *Službenom vjesniku riječko-senjske nadbiskupije*, 1979, 63.

¹⁴ A. LEDIĆ, 191?, 18.

1883. godine, a Zavod napustio 6. svibnja iduće godine. U arhivu Zavoda ima samo bilješka da nije imao svećeničkog zvanja.¹⁵

19. *Martin Davorin Krmpotić* (1868.-1931.), svećenik i istaknuti iseljenički pisac, rodio se u Krivom Putu. U senjskoj bogosloviji boravio je ak. god. 1888./89. i 1890./91. U inozemstvu je riječju i perom branio prava hrvatskoga naroda. I u Americi je misio iz staroslavenskog misala, a svoju crkvu okitio je glagoljskom ornamentikom.¹⁶

20. *Ljubomir Kučan* (1906.-1978.), svećenik i profesor, rodio se u Hreljinu. U Senju je studirao bogosloviju od 1936. do 1939. Nakon toga odlazi na studij crkvenog prava u Rim. Dugogodišnji je župnik na Sušaku i profesor crkvenog prava na Visokoj bogoslovskoj školi u Rijeci. Uglazbio je hrvatsku misu na "senjski napjev", kako se pjeva gotovo u svim župama riječko-senjske nadbiskupije.¹⁷

21. *Dragutin Kukalj* (1899.-1945.), svećenik i teološki pisac, rodio se u Crikvenici. U Senju je studirao teologiju ak. god. 1918./19. Napisao je više knjiga iz područja liturgije i u svoje doba slovio kao najveći popularizator liturgijskog pastoralna. Bio je tolerantan i širokih pogleda, što nije smetalo partizanima da ga na kraju rata ubiju u Gospicu, gdje je bio župnik.

22. *Ivan Kukanić* (1868.-1944.), rođen je u Rijeci, profesor, teološki pisac, a od 1897. do 1924. riječki župnik. Zauzimao se za prava Hrvata u Rijeci; zato je bio zlostavljan za vrijeme talijanske okupacije Rijeke, a 1924. morao je napustiti svoj rodni grad. Na senjskom teološkom učilištu predavao je Sv. pismo od 1891. do 1897.¹⁸

23. *Eugen Kvaternik* (1825.-1871.), istaknuti pravaš i borac za samostalnost Hrvatske. Poginuo u Rakovici 1871. U Senju studirao teologiju ak. god. 1842./43.

24. *Franjo Ksaver Livak* (1780.-1838.). Odmah nakon otvaranja senjskoga, teološkog učilišta predaje dogmatsku teologiju. Nakon četverogodišnje stanke, jer je 1810. sjemenišna zgrada dosta nastradala u požaru, ponovno prihvaća profesuru. Osim dogmatike predavao je crkvenu povijest, kanonsko pravo i patrologiju. 1826. postaje direktor riječke gimnazije, a od 1828. bio je arhiđakon riječkog kaptola i župnik grada Rijeke. Bio je također

¹⁵ Kranjčević nije studirao ni teologiju ni filozofiju u Senju pa ne bi trebao biti na ovom popisu. Smatrao sam ipak korisno uvrstiti i njega jer je bio bogoslov senjsko-modruške biskupije i jer je navedeni podatak malo poznat.

¹⁶ J. LOKMER, 1999, 13.

¹⁷ Usp. Zvona, 4,1978, 2; 4,1988, 8.

¹⁸ M. BOGOVIĆ, 1997, 217-231.

mitronosni opat Sv. Jakova u Opatiji. Umro je naglom smrću dok se u prolazu nalazio u Padovi 20. lipnja 1838.

25. *Antun Lončarić* (1874.-1950.), rođen je u Krivom Putu. Kao student Bečkog sveučilišta, boravio je u zavodu Augustineum u Beču od 1898. do 1902. Na teološkom učilištu u Senju predavao je od 1902. do 1939. predmete: Sv. pismo, crkvenu umjetnost i kanonsko pravo. Nakon otvaranja sjemeništa 1933. bio je dekan učilišta (Bogoslovске akademije i Visoke teološke škole). Od 1910. do 1928. bio je ravnatelj konvikta Ožegovićianum u Senju. Od tada je senjski župnik. Nakon rata optužen je za suradnju s "domaćim izdajnicima" i prognaan u Krivi Put, gdje je umro godine 1950.

26. *Petar Matković* (1830.-1898.), rodio se u Senju, gdje je studirao filozofiju i teologiju od 1848. do 1853. Još kao bogoslov predavao je na senjskoj gimnaziji povijest i zemljopis. Nastavio je studij na sveučilištima u Beču, Pragu, Berlinu i Göttingenu. Godine 1883. postao je profesorom geografije na zagrebačkom sveučilištu. Od osnutka Jugoslavenske akademije bio je njezin pravi član. Napisao je više radova iz područja svoje struke.¹⁹

27. *Vinko Medved* (1906.-1964.), u Ljubljani završio glazbenu školu (orgulje). Na preporuku svećenika Josipa Kremžara, koji je tada službovao u Senju, dolazi oko 1927. za zborovođu katedralnog zbara u Senj. Kad je 1933. otvoreno teološko učilište u Senju, imenovan je profesorom glazbe i na toj službi ostaje do zatvaranja sjemeništa 1940. Od 1939. do 1946. predaje pjevanje i na gimnaziji. Tada je morao otići u Otočac, gdje predaje glazbu na srednjoj školi, a postaje i na drugim mjestima promotor glazbene kulture. 1948. može se opet vratiti u Senj, i od tada do 1956. ponovno predaje glazbu na senjskoj gimnaziji. Tada napušta gimnaziju i otvara u Senju glazbenu školu, kojoj će biti ravnatelj do smrti 1964. Skladao je više kompozicija, od kojih se i danas neke izvode u Senju. Ostao je u lijepom sjećanju kod svojih učenika i kod pjevača senjskoga katedralnog zbara, s kojim se 1946. morao rastati jer prosvjetnom djelatniku nije bilo dopušteno surađivati s "mračnim snagama", kako su tada "oslobodioci" nazivali Crkvu.²⁰

28. *Grgur Pančić* (1780.-1865.), rođen je u Bribiru. Predavao je na teološkom učilištu u Senju od 1806. do 1810. moralku, pastoralku i crkveno pravo. Nakon toga postao je gospički župnik i lički arhiđakon. Zaslужan je za otvaranje realke u Gospicu (1860.), koja će 1878. prerasti u gimnaziju.²¹

¹⁹ V. Životopis iz pera Tadije Smičiklusa u *Ljetopisu JAZU* za god. 1898.

²⁰ Za podatke zahvaljujem dr. Jurju (Damiru) Medvedu, Vinkovu sinu.

²¹ Usp. članak Nikole Mašića u *Službenom vjesniku* biskupije Senjske, Modruške ili Krbavske, 2, 1928, 51-53.

29. *Milan Pavelić* (1878.-1939.), svećenik i hrvatski pjesnik. Rodio se u Krivom Putu (Serdari). Uključio se vrlo aktivno u Hrvatski katolički pokret na čelu s Mahnićem. Neko vrijeme uredivao je katolički dnevnik *Riječke novine*. Objavio je više zbirki pjesama, a preveo je crkvene himne. Predavao je u Senju od 1915. do 1919. katehetiku i pedagogiju.²²

30. *Makso Peloza* (1915.-1989.), svećenik i hrvatski povjesničar. Rodio se u Velim Munama. Studirao teologiju u Senju od 1934. do 1938., a zatim nastavio studij povijesti na zagrebačkom sveučilištu, a crkvenu povijest u Rimu. Prikupio je dosta arhivske građe o hrvatskoj povijesti u vatikanskim i gradačkim (Graz) arhivima. Većina je toga ostalo neobjavljeno.

31. *Luka Petrović* (1805.-1869.), rodio se u Slunju. Filozofiju je studirao u Pešti, a teologiju u Beču. Predavao je u Senju od 1838. do 1850. crkvenu povijest i kanonsko pravo. Nakon toga odlazi na specijalizaciju u Beč. Godine 1851. imenovan je dvorskim kapelanom i ravnateljem nauka u Angustineumu u Beču. 30. siječnja 1854. postaje kanonikom prvostolne crkve zagrebačke, a 1868. imenovan je pomoćnim biskupom nadbiskupu Hauliku. U kleru je bio nazočan jak otpor protiv Petrovića jer su ga smatrali mađaronom. Umro je prije nego je primio biskupsko posvećenje.²³

32. *Andrija Rački* (1870.-1957.), profesor i povjesničar, rođen u Fužinama. U Senju je studirao teologiju od 1889. do 1892., a od 1895. do 1902. predavao na teološkom učilištu u Senju crkvenu povijest i kanonsko pravo. Prigodom 100. godišnjice napisao je 1906. povijest senjskog sjemeništa. Dugogodišnji je trsatski župnik. Zbog svojih liberalnih stavova, dolazio je često u sukob s crkvenim vlastima. Nakon drugog svjetskog rata ušao je u staleško udruženje svećenika u Hrvatskoj. Napisao je povijest Sušaka (i okolice) u 2 knjige.²⁴

33. *Franjo Rački* (1828.-1894.), rođen je u Fužinama. Naš poznati povjesničar i političar. U Senju je pohađao filozofiju ak. god. 1846./47., a teologiju ak. god. 1848./49. Od 1855. do 1857. predavao crkvenu povijest, kanonsko pravo i patrologiju. Rački je ne samo najveće ime senjskoga teološkog i filozofskog učilišta nego je jedan od najvećih umova hrvatskog naroda. Prijatelj i suradnik Strossmayerov, prvi predsjednik Jugoslavenske akademije.²⁵

²² Milan Pavelić prešao je iz biskupijskih svećenika u isusovce. Životopis mu je napisao Josip Badalić (*Milan Pavelić - svećenik i pjesnik*, Zagreb, 1972).

²³ Vidi članak dr. Josipa Marušića u *Službenom vjesniku biskupije Senjske*, Modruške ili Krbavske, 2, 1928, 48-51.

²⁴ Životopis u *Službenom vjesniku*, 1957, 43.

²⁵ Suvršno je ovdje navoditi literaturu o Račkom jer se njegovo ime nalazi po udžbenicima i leksikonima.

34. *Ivan Radetić* (1835.-1914.), u Senju je studirao teologiju od 1853. do 1857., a na istom učilištu predavao staroslavenski od 1893. do 1896. Još kao bogoslov III. tečaja imenovan je suplentom na senjskoj gimnaziji. Od godine 1861. do 1863. studira u Pragu klasičnu filologiju. Služio je u raznim mjestima kao gimnazijски profesor i uz to pisao znanstvene i književne radove. Godine 1896. objavio je *Predavanja o knjizi staroslavenskoj*.²⁶

35. *Stjepan Sabljak* (1816.-1896.), rodio se u Rakovici. Gimnaziju je pohađao u Senju, gdje je nastavio i sa studijem teologije (1837.-1841.). Bio je profesor na senjskoj gimnaziji. Od 1850. je privremeni, a od 1855. pravi ravnatelj iste gimnazije. Godine 1868. imenovan je nadzornikom za pučke škole u Vojnoj krajini. Kad je Zagreb dobio sveučilište, Sabljak postaje sveučilišnim propovjednikom. Napisao je *Povjesno-topografsku skicu Senja i Kroniku Senjske gimnazije*.²⁷

36. *Ante Sironić* (1915.-1996.), književnik i novinar, rođen je u Trvižu u Istri. Studirao teologiju u Senju od 1936. do 1940. Dugogodišnji suradnik dr. Josipa Šojata u uređivanju *Zvona*, a zadnjih godina bio je i glavni urednik. Svoje radove po novinama i časopisima skupio je i objavio u više knjiga. Volio se potpisivati kao *Proleter*.

37. *Emanuel Sladović* (1819.-1857.), filolog i crkveni povjesničar. Prvu godinu teologije studirao je u Senju 1840./41., a ostale tri u Beču. Od 1850. predaje na senjskoj gimnaziji. Napisao je više djela, a najpoznatije mu je *Povesti biskupijah senjske i modruške ili krbavske* (Trst, 1856.).²⁸

38. *Ljudevit Slamnik* (1827.-1908.), rodio se u Karlobagu. Filozofiju i teologiju studirao je u Senju 1846. do 1851., zatim odlazi na daljnje studije u Beč, gdje 1853. postaje *magister theologiae*. Bio je dugo profesor na riječkoj gimnaziji, a od 1873. i njezin ravnatelj. Bio je i zastupnik u Hrvatskom saboru. Objavio je više članaka i brošura.²⁹

39. *Venceslav Soić* (1814.-1891.), u Senju je studirao filozofiju 1831. do 1833., a teologiju u Beču i Pešti. Na filozofskom učilištu (liceju) od 1839. do 1846. predavao je fiziku, prirodopis i poljodjelstvo. Neko vrijeme predavao je i

²⁶ Vidi članak Mons. Vladimira Usmianija u *Službenom vjesniku biskupije Senjske, Modruške ili Krbavske*, 1, 1928, 33-34.

²⁷ Oba djela izšla su u *Programu senjske gimnazije* za godinu 1852./53. Prvo pod naslovom *Historisch-topographische Skizze von Zengg* (str. 17-21), a drugo pod naslovom *Chronik des Gymnasiums in Zengg* (str. 22-27). Jedno i drugo djelo prevela je i objavila Zlata Derossi u *Senjskom zborniku*, 17, 1990, na str. 273-280.

²⁸ V. njegov životopis iz pera Darka Nekića u spomenici *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, Zagreb - Rijeka, 1999.

²⁹ Usp. članak Josipa Maručića u *Službenom vjesniku* 2, 1927, 62-63.

staroslavenski jezik. Kao bakarski župnik sagradio je novu župnu crkvu, najveću u biskupiji. Biskup Ožegović uzima ga 1858. za svoga pomoćnog biskupa. Soić će ga 1869. naslijediti. Nakon 6 godina napušta upravu biskupije i odlazi u mirovinu u rodni Bakar. Napisao je brošuru o uporabi staroslavenskog jezika u biskupijama senjskoj i modruškoj.

40. *Ante Starčević* (1823.-1896.), utemeljitelj Stranke prava. Teologiju ak. god. 1845./46. studira u Senju, a nakon toga je kao senjski bogoslov poslan na studij u Peštu.³⁰ 2. svibnja 1848. ti bogoslovi traže dopuštenje da mogu doći kući zbog nemira u Ugarskoj.³¹ Senjski ga bogoslovi te godine biraju za predsjednika Zbora duhovne mladeži, ali on nije prihvatio izbor. Senjskom sjemeništu darovao je više vrijednih knjiga i komplet *Danice ilirske*.

41. *Ivan Starčević* (1877.-1934.), profesor i biskup. Rodio se u Mrkoplju. U Senju je studirao teologiju ak. god. 1896./97., a ostale tri godine završio je u Pešti. Od 1901. pa do 1916. predaje naizmjence dogmatiku, katehetiku, pedagogiku i filozofiju. Kada je 1932. postao biskup, odmah je sljedeće godine otvorio sjemenište i teološko učilište.

42. *Josip Šojat* (1912.-1996.), teolog i novinar. Dvije godine studirao teologiju u Senju (1933.-1935.), a nakon toga nastavio u Rimu. Kratko vrijeme (1939./40.) predavao je u Senju filozofiju i dogmatiku. Od otvaranja sjemeništa u Rijeci 1947. pa do umirovljenja predavao je razne teološko-pastoralne predmete. Godine 1963. počeo je u Bakru izdavati *Bakarska zvona*, koja će uskoro pod nazivom *Zvona* postati biskupijski mjesecačnik za kulturu.³²

43. *Martin Štiglić* (1834.-1914.), rođen je u Praputnjaku. Studirao je teologiju u Senju, a nakon toga nastavlja studij na bečkom sveučilištu. U Senju je predavao od 1868. do 1874. pastoralnu i moralnu teologiju. Nakon toga odlazi na zagrebački Katolički bogoslovni fakultet, gdje se istaknuo kao vrhunski stručnjak i pisac na području pastoralna i katehetike, o čemu je napisao više knjiga.³³

³⁰ U Službenim popisima za akad. god. 1845./46. ne nalazimo ime Ante Starčevića, ali ga nalazimo u popisu članova Zbora (Društva) duhovne mladeži senjske. Tu stoji da je primljen u Zbor 18. svibnja 1846. kao slušač prve godine bogoslovije. Još prije se netko zanimalo za Starčevića pa su izvješća rektora peštanskog sjemeništa nestala iz senjskog arhiva. Starčević je zajedno s Petrom Vrdoljakom 17. rujna 1845. primio u senjskoj katedrali tonzuru i četiri niža reda (BAS, R. 17, str. 22).

³¹ BAS, *Spisi 1848*, 446, 607, 761, 1112.

³² Njegov životopis objavio je Tomislav Rogić u spomenici *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, Zagreb - Rijeka, 1999.

³³ Životopis u u spomenici *Visoko školstvo na području Riječko-senjske metropolije*, Zagreb - Rijeka, 1999, napisao Milan Šimunović.

44. *Vladimir Usmiani* (1890.-1978.), rođen je u Senju. Teološki studij završio je također u Senju. Godine 1928. postaje upravitelj biskupskog konvikta Ožegovićianum. Za njegove uprave konvikt je temeljito preuređen i popravljen. Neko vrijeme (1933.-1937.) predavao je na teološkom učilištu u Senju sociologiju. Krajem rata odlazi u emigraciju. Nastanio se kod benediktinaca u Padovi, gdje je i umro.³⁴

45. *Franjo Vrinjanin* (1770.-1854.), profesor i teološki pisac. U Senju je od 1807. do 1810. predavao biblijske znanosti. Kada je 1810. izgorjelo sjemenište, otišao je za župnika u Grižane i ondje ostao do kraja života. Govorio je hrvatski, talijanski i latinski. Napisao je *Razgovore za sve nedilje u godini* (Rijeka, 1825.) i preveo knjigu u tri dijela *Razgovori Petra Vanni*, I-III (Rijeka, 1831.).

46. *Roko Vučić* (1850.-1914.), profesor i biskup, rodio se u Kraljevcima. Gimnaziju je pohađao u Senju, a filozofiju i teologiju u Rimu kao pitomac zavoda Germanicuma. U Senju je povremeno od 1883. do 1906. predavao moralku, pastoralku, kanonsko pravo i crkvenu povijest. Godine 1907. postaje pomoćni biskup oboljelom Mauroviću, a već sljedeće godine i rezidencijalni. Bio je vrlo učen i sveta života. Prema liberalnim strujanjima svoga vremena reagirao je vrlo oštro. Zabranio je čitanje *Novog lista*.

47. *Joso Vukelić* (1843.-1915.), rodio se u Jablancu. Filozofiju i teologiju studirao je u Senju od 1861. do 1868. Za vrijeme studija proputovao je mnoge hrvatske krajeve i ostavio zanimljive zabilješke. Zbor duhovne mlađeži u Senju izabrao ga je 1868. za svoga predsjednika i povjerio mu zadaću da organizira prikupljanje narodnih pjesama po biskupiji. Zbog otvorenog pristajanja uz pravaše imao je dosta okapanja s državnim vlastima. Sagradio je mnoge crkve, bio je pionir analfabetskih tečajeva, skupljao narodno blago, a i sam pisao pjesme i priповijesti.³⁵

Literatura

Ferdinand BABIĆ, *Sabrana djela*, Rijeka, 1995.

BAS, *Spisi 1848*, 446, 607, 761, 1112.

Nikola BIĆANIĆ, *Hrvatski katolički stražar s Nehaja*, Zagreb, 1995.

Mile BOGOVIĆ, Ivan Kukanić - riječki župnik od 1897. do 1924, zbornik *Sv. Vid*, II, Rijeka, 1997, 217-231.

³⁴ Životopis u *Službenom vjesniku*, 1978, 49.

³⁵ Životopis u *Službenom vjesniku*, 1928/2, 62-66.

Mira KOLAR, Senjanin Josip Gržanić, pravaški političar, u obnovi Senja i Hrvatske, *Senjski zbornik*, 22, Senj, 1995, 267-292.

Anto LEDIĆ, Biografija dr. Ivana Koščaka, *Mladi teolog*, 12, Sarajevo, 191?, 18.

Juraj LOKMER, Martin Davorin Krmpotić - pop Lejo, *Zvona*, 1, 1999, 13.

Irvin LUKEŽIĆ, *Ivan Fimain*, Crikvenica, 1996.

DIE BEKANNTEN PERSONEN DER SENJER THEOLOGISCHEN UND PHILOSOPHISCHEN ANSTALT VON 1806 BIS 1840

Zusammenfassung

Der Bischof Ježić errichtete in Senj 1806 ein Seminar, in dem er Theologische Anstalt und zwei Jahre danach Philosophische Anstalt geöffnet hat. Das Seminar wirkte, mit kurzen Unterbrechungen, bis zum Jahr 1940, und war zu dieser Zeit die einzige Hochschule auf dem Gebiet des westlichen Kroatiens. Diese Hochschule gab viele Priester und kulturelle und BildungsArbeiter. In diesem Artikel hat der Autor 38 Personen abgesondert, die, wie er meint, nach ihrer Bedeutung die Grenzen der Diözesen Senj und Modruš ueberstiegen hatten.

THE CELEBRITIES OF THE PHILOSOPHICAL AND THEOLOGICAL COLLEGES OF SENJ BETWEEN 1806 - 1840

Summary

Bishop Ježić established at Senj the Roman-Catholic seminary where was immediately opened the Theological College and two years after the Philosophical College as well. The seminary worked, with shorter interruptions, until 1840 and was the only degree-granting educational institution on western territory of Croatia. Numerous priests and other cultural-educational workers were educated there. The author tries to abstract in his work some 37 persons who, in his opinion, surpass by their significance the boundaries of Dioceses of Senj and Modruš.